KOMISSION ASETUS (EU) N:o 1218/2010,

annettu 14 päivänä joulukuuta 2010,

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten tiettyihin ryhmiin

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 20 päivänä joulukuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2821/71 ([1]),

on julkaissut tämän asetuksen luonnoksen,

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksen (ETY) N:o 2821/71 mukaisesti komissiolla on toimivalta asetuksia antamalla soveltaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (*) 101 artiklan 3 kohtaa tiettyihin perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sellaisten sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin, joiden tavoitteena on erikoistuminen, mukaan lukien sen toteuttamiseksi tarpeelliset sopimukset.

(2) Perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumissopimusten ryhmiin 29 päivänä marraskuuta 2000 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 2658/2000 ([2]) määritellään sellaisten erikoistumissopimusten ryhmät, joiden komissio katsoi yleensä täyttävän perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdassa määrätyt edellytykset. Koska mainitun asetuksen soveltamisesta saatu kokemus on kaiken kaikkiaan myönteistä ja asetuksen voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2010, on aiheellista antaa asetuksen antamisen jälkeen kertyneen lisäkokemuksen perusteella uusi ryhmäpoikkeusasetus.

(3) Tämän asetuksen olisi täytettävä kaksi vaatimusta, jotka ovat kilpailun tehokkaan suojelun varmistaminen ja riittävän oikeusvarmuuden tarjoaminen yrityksille. Näihin tavoitteisiin pyrittäessä olisi otettava huomioon tarve yksinkertaistaa mahdollisimman paljon hallinnollista valvontaa ja oikeudellisia puitteita. Markkinavoiman jäädessä tietyn rajan alle perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta voidaan yleensä olettaa, että erikoistumissopimusten myönteiset vaikutukset ylittävät kilpailuun kohdistuvat kielteiset vaikutukset.

(4) Perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi asetuksia antamalla ei ole tarpeen määritellä sopimuksia, jotka voivat kuulua perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Arvioitaessa yksittäisiä sopimuksia perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan perusteella on otettava huomioon useita tekijöitä, erityisesti merkityksellisten markkinoiden rakenne.

(5) Tässä asetuksessa vahvistetusta poikkeuksesta johtuva etu olisi rajoitettava sopimuksiin, joiden voidaan riittävällä varmuudella olettaa täyttävän perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan edellytykset.

(6) On todennäköisintä, että tuotantoa koskevat erikoistumissopimukset edistävät tavaroiden tuotannon tai jakelun parantamista, jos osapuolilla on toisiaan täydentäviä taitoja, omaisuuseriä tai toimintoja, koska ne voivat keskittyä tiettyjen tuotteiden valmistukseen ja siten toimia tehokkaammin ja toimittaa tuotteet edullisemmin. Sama koskee yleensä palveluiden valmisteluun liittyviä erikoistumissopimuksia. On todennäköistä, että tehokkaan kilpailun vallitessa kuluttajat saavat kohtuullisen osuuden saavutettavasta hyödystä.

(7) Tällaisia etuja voi koitua sopimuksista, joiden perusteella yksi osapuoli luopuu kokonaan tai osittain tiettyjen tuotteiden valmistamisesta tai tiettyjen palvelujen valmistelusta toisen osapuolen hyväksi (yksipuolinen erikoistuminen), joiden perusteella kukin osapuoli luopuu kokonaan tai osittain tiettyjen tuotteiden valmistamisesta tai tiettyjen palvelujen valmistelusta toisen osapuolen hyväksi (vastavuoroinen erikoistuminen) ja joiden perusteella osapuolet sitoutuvat valmistamaan tiettyjä tuotteita tai valmistelemaan tiettyjä palveluja yhteisesti (yhteinen tuotanto). Tässä asetuksessa tarkoitettu yksipuolinen ja vastavuoroinen erikoistuminen eivät edellytä sitä, että

([1]) EYVL L 285, 29.12.1971, s. 46.
([2]) EYVL L 304, 5.12.2000, s. 3.
(*) EY:n perustamissopimuksen 81 artiklasta tuli Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 101 artikla 1 päivänä joulukuuta 2009. Kyseiset artiklat ovat olennaisesti yhdenmukaiset. Tässä asetuksessa tarkoitetaan tarvittaessa viittauksella SEUT-sopimuksen 101 artiklaan viittausta EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaan. SEUT-sopimuksella muutettiin myös tiettyjä käsitteitä. Yhteisö korvattiin unionilla ja yhteismarkkinat korvattiin sisämarkkinoilla. Tässä asetuksessa käytetään SEUT-sopimuksen terminologiaa.

osapuoli supistaa kapasiteettia, vaan tuotantomäärien pienentäminen riittää. Yhteisen tuotannon käsite ei kuitenkaan edellytä sitä, että osapuolet supistavat omaa tuotantoaan suunnitellun yhteistä tuotantoa koskevan järjestelyn ulkopuolella.

(8) Yksipuoliset ja vastavuoroiset erikoistumissopimukset edellyttävät luonteensa puolesta sitä, että osapuolet toimivat samoilla tuotemarkkinoilla. Ei ole välttämätöntä, että osapuolet toimivat samoilla maantieteellisillä markkinoilla. Näin ollen tämän asetuksen soveltamisen yksipuolisiin ja vastavuoroisiin erikoistumissopimuksiin olisi rajoituttava tilanteisiin, joissa osapuolet toimivat samoilla tuotemarkkinoilla. Yhteistä tuotantoa koskevia sopimuksia voivat tehdä osapuolet, jotka jo toimivat samoilla tuotemarkkinoilla, mutta myös osapuolet, jotka haluavat tulla tuotemarkkinoille sopimuksen avulla. Sen vuoksi yhteistä tuotantoa koskevien sopimusten olisi kuuluttava tämän asetuksen soveltamisalaan riippumatta siitä, harjoittavatko osapuolet jo toimintaa samoilla tuotemarkkinoilla.

(9) Sen varmistamiseksi, että erikoistumisen edut toteutuvat ilman että yksi osapuolista poistuu kokonaan tuotannon jälkeisen vaiheen markkinoilta, tätä asetusta olisi sovellettava yksipuolisiin ja vastavuoroisiin erikoistumissopimuksiin ainoastaan, jos niissä määrätään toimitus- ja ostovelvoitteista tai yhteisestä jakelusta. Toimitus- ja ostovelvoitteet voivat olla luonteeltaan yksinomaisia, mutta tämä ei ole välttämätöntä.

(10) Kun osapuolten markkinaosuus niiden tuotteiden merkityksellisillä markkinoilla, joita erikoistumissopimus koskee, ei ylitä tiettyä tasoa prosenttia, sopimusten voidaan yleensä olettaa johtavan taloudelliseen hyötyyn mittakaavaetujen tai tuotevarioinnin etujen taikka parempien tuotantoteknologioiden muodossa ja antavan kuluttajille kohtuullisen osuuden saavutettavasta hyödystä. Jos erikoistumissopimuksen perusteella valmistetut tuotteet ovat välituotteita, jotka yksi tai useampi osapuoli käyttää kokonaan tai osittain tuotantopanoksena valmistaessaan tiettyjä jatkojalostustuotteita, jotka ne sen jälkeen myyvät markkinoilla, tällä asetuksella myönnetyn poikkeuksen edellytyksenä olisi lisäksi oltava se, että osapuolten markkinaosuus näiden jatkojalostustuotteiden merkityksellisillä markkinoilla ei ylitä tiettyä tasoa. Jos tässä tapauksessa tarkasteltaisiin ainoastaan osapuolten markkinaosuutta välituotteen tasolla, ei otettaisi huomioon sitä mahdollista riskiä, että kilpailijat suljetaan jatkojalostustuotteiden markkinoilta tai kilpailijoilta tuotantopanoksista perittävä hinta nousee. Ei kuitenkaan oleteta, että erikoistumissopimukset kuuluvat perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan tai eivät täytä 101 artiklan 3 kohdan edellytyksiä, kun tässä asetuksessa vahvistettu markkinaosuusraja ylittyy tai muut tämän asetuksen edellytykset täyttyvät. Tällaisissa tapauksissa kyseistä erikoistumissopimusta on arvioitava erikseen perussopimuksen 101 artiklan mukaan.

(11) Tällä asetuksella ei pitäisi myöntää poikkeusta sopimuksille, joiden sisältämät rajoitukset eivät ole erikoistumissopimuksen aikaansaamien myönteisten vaikutusten saavuttamisen kannalta välttämättömiä. Tämän asetuksen mukaista poikkeusta ei periaatteessa pitäisi soveltaa sopimuksiin, joihin sisältyy tietynlaisia kolmansilta perittävien hintojen vahvistamista, tuotannon tai myynnin rajoittamista sekä markkinoiden tai asiakkaiden jakamista koskevia vakavia kilpailunrajoituksia osapuolten markkinaosuudesta riippumatta.

(12) Markkinaosuuden rajoittaminen, tiettyjen sopimusten rajaaminen poikkeuksen ulkopuolelle ja tämän asetuksen mukaiset edellytykset varmistavat yleensä sen, että osapuolet eivät voi poistaa kilpailua kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen merkittävältä osalta sellaisten sopimusten avulla, joihin ryhmäpoikkeusta sovelletaan.

(13) Komissio voi peruuttaa tästä asetuksesta johtuvan edun perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 ([1]) 29 artiklan 1 kohdan nojalla, jos se havaitsee, että jossain yksittäisessä asiassa sopimuksella, johon sovelletaan tässä asetuksessa säädettyä poikkeusta, on kuitenkin vaikutuksia, jotka ovat ristiriidassa perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan kanssa.

(14) Jäsenvaltion kilpailuviranomainen voi asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti peruuttaa tämän asetuksen soveltamisesta johtuvan edun kyseisen jäsenvaltion alueella tai sen osalla, jos sopimuksella, johon sovelletaan tässä asetuksessa vahvistettua poikkeusta, on yksittäisessä tapauksessa kuitenkin perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan kanssa ristiriidassa olevia vaikutuksia kyseisen jäsenvaltion alueella tai sellaisella osalla siitä, joka täyttää kaikki erillisten maantieteellisten markkinoiden tunnuspiirteet.

(15) Tästä asetuksesta johtuva etu voitaisiin peruuttaa asetuksen (EY) N:o 1/2003 29 artiklan mukaisesti esimerkiksi silloin, kun merkitykselliset markkinat ovat erittäin keskittyneet ja kilpailu on jo heikkoa, erityisesti seurauksena muiden markkinaosapuolten yksittäisistä markkina-asemista tai rinnakkaisten erikoistumissopimusten luomista muiden markkinaosapuolten välisistä yhteyksistä.

([1]) EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1.

(16) Jotta helpotetaan sellaisten erikoistumissopimusten tekemistä, jotka voivat vaikuttaa osapuolten rakenteeseen, tämän asetuksen voimassaoloajaksi olisi vahvistettava 12 vuotta,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Määritelmät

1. Tässä asetuksessa tarkoitetaan

a) ”erikoistumissopimuksella” yksipuolista erikoistumissopimusta, vastavuoroista erikoistumissopimusta tai yhteistä tuotantoa koskevaa sopimusta;

b) ”yksipuolisella erikoistumissopimuksella” kahden samoilla tuotemarkkinoilla toimivan osapuolen välistä sopimusta, jonka perusteella yksi osapuoli sitoutuu lopettamaan kokonaan tai osittain tiettyjen tuotteiden tuotannon tai pidättymään niiden tuotannosta ja ostamaan ne toiselta osapuolelta, joka puolestaan sitoutuu tuottamaan ja toimittamaan kyseiset tuotteet;

c) ”vastavuoroisella erikoistumissopimuksella” kahden tai useamman samoilla tuotemarkkinoilla toimivan osapuolen välistä sopimusta, jonka perusteella vähintään kaksi osapuolta sitoutuu vastavuoroisesti lopettamaan kokonaan tai osittain tiettyjen eri tuotteiden tuotannon tai pidättymään niiden tuotannosta ja ostamaan kyseiset tuotteet toisilta osapuolilta, jotka puolestaan sitoutuvat tuottamaan ja toimittamaan ne;

d) ”yhteistä tuotantoa koskevalla sopimuksella” sopimusta, jonka perusteella vähintään kaksi osapuolta sitoutuu tuottamaan yhteisesti tiettyjä tuotteita;

e) ”sopimuksella” sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa;

f) ”tuotteella” tavaraa tai palvelua, mukaan lukien sekä välituotteet tai -palvelut että lopputuotteet tai -palvelut ja lukuun ottamatta jakelu- ja vuokrauspalveluja;

g) ”tuotannolla” tavaroiden valmistusta tai palvelujen valmistelua, ja siihen sisältyy tuotanto alihankinnan kautta;

h) ”palvelujen valmistelulla” toimintoja, jotka edeltävät palvelujen tarjontaa asiakkaille;

i) ”merkityksellisillä markkinoilla” niitä merkityksellisiä tuote- ja maantieteellisiä markkinoita, joille erikoistumisen kohteena olevat tuotteet kuuluvat, ja lisäksi siinä tapauksessa, että erikoistumisen kohteena olevat tuotteet ovat välituotteita, jotka yksi tai useampi osapuoli käyttää kokonaan tai osittain itse jatkojalostustuotteiden tuotannossa, niitä merkityksellisiä tuote- ja maantieteellisiä markkinoita, joille jatkojalostustuotteet kuuluvat;

j) ”erikoistumisen kohteena olevalla tuotteella” tuotetta, joka on tuotettu erikoistumissopimuksen mukaisesti;

k) ”jatkojalostustuotteella” tuotetta, jonka valmistuksessa yksi tai useampi osapuoli käyttää erikoistumisen kohteena olevaa tuotetta ja jonka kyseiset osapuolet myyvät markkinoilla;

l) ”kilpailevalla yrityksellä” todellista tai mahdollista kilpailijaa;

m) ”todellisella kilpailijalla” yritystä, joka toimii samoilla merkityksellisillä markkinoilla;

n) ”mahdollisella kilpailijalla” yritystä, jolla ilman erikoistumissopimusta olisi realistiset edellytykset eikä pelkästään teoreettinen mahdollisuus toteuttaa suhteellisten hintojen pienen mutta pysyvän nousun seurauksena enintään kolmen vuoden kuluessa välttämättömät lisäinvestoinnit tai vastata muista välttämättömistä vaihtokustannuksista merkityksellisille markkinoille tulemiseksi;

o) ”yksinomaisella toimitusvelvoitteella” velvoitetta olla toimittamatta muulle kuin sopimuksen osapuolena olevalle kilpailevalle yritykselle erikoistumisen kohteena olevaa tuotetta;

p) ”yksinomaisella ostovelvoitteella” velvoitetta ostaa erikoistumisen kohteena oleva tuote ainoastaan sopimuksen osapuolelta;

q) ”yhteisellä” jakelun yhteydessä, että osapuolet

i) hoitavat tuotteiden jakelun yhteisen ryhmän, järjestön tai yrityksen kautta; tai

ii) nimittävät jakelijaksi kolmannen osapuolen yksinoikeudella tai ilman yksinoikeutta, edellyttäen, ettei kyseinen kolmas osapuoli ole kilpaileva yritys;

r) ”jakelulla” jakelua, mukaan lukien tavaroiden myynnin ja palvelujen tarjoamisen.

2. Tässä asetuksessa käsitteisiin ”yritys” ja ”osapuoli” sisältyvät niihin sidossuhteessa olevat yritykset.

”Sidossuhteessa olevilla yrityksillä” tarkoitetaan

a) yrityksiä, joissa erikoistumissopimuksen osapuolella suoraan tai välillisesti on

   i) valtuudet käyttää yli puolta äänimäärästä;

   ii) valtuudet nimittää yli puolet hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavien elinten jäsenistä; tai

   iii) oikeus johtaa yrityksen liiketoimintaa;

b) yrityksiä, joilla on suoraan tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet erikoistumissopimuksen osapuoleen nähden;

c) yrityksiä, joissa b alakohdassa tarkoitetulla yrityksellä on suoraan tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

d) yrityksiä, joissa erikoistumissopimuksen osapuolella on yhdessä yhden tai useamman a, b tai c alakohdassa tarkoitetun yrityksen kanssa taikka kahdella tai useammalla viimeksi mainituista yrityksistä yhteisesti on a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

e) yrityksiä, joissa a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet ovat yhteisesti:

   i) erikoistumissopimuksen osapuolilla tai niihin sidossuhteessa olevilla a-d alakohdassa tarkoitetuilla yrityksillä;

   ii) yhdellä tai useammalla erikoistumissopimuksen osapuolella taikka yhdellä tai useammalla niihin sidossuhteessa olevalla, a–d alakohdassa tarkoitetulla yrityksellä ja yhdellä tai useammalla kolmannella.

2 artikla

Poikkeus

1. Julistetaan perussopimuksen 101 artiklan 3 kohdan nojalla, että perussopimuksen 101 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tässä asetuksessa säädetyin edellytyksin erikoistumissopimuksiin.

Tätä poikkeusta sovelletaan siinä määrin kuin kyseiset sopimukset sisältävät perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvia kilpailunrajoituksia.

2. Edellä 1 kohdassa säädettyä poikkeusta sovelletaan sellaisiin erikoistumissopimuksiin, jotka sisältävät määräyksiä, jotka liittyvät teollis- ja tekijänoikeuksien luovuttamiseen tai lisensointiin yhdelle tai useammalle osapuolelle, jos kyseiset määräykset eivät muodosta sopimusten pääasiallista tavoitetta vaan liittyvät suoraan niiden soveltamiseen ja ovat sen kannalta välttämättömiä.

3. Edellä 1 kohdassa säädettyä poikkeusta sovelletaan erikoistumissopimuksiin, kun:

a) osapuolet hyväksyvät yksinomaisen osto- tai toimitusvelvoitteen; tai

b) osapuolet eivät myy itsenäisesti erikoistumisen kohteena olevia tuotteita vaan jakelevat kyseisiä tuotteita yhteisesti.

3 artikla

Markkinaosuusraja

Edellä 2 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan, jos osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ei ylitä 20:tä prosenttia yksilläkään merkityksellisillä markkinoilla.

4 artikla

Vakavimmat rajoitukset

Edellä 2 artiklassa säädettyä poikkeusta ei sovelleta erikoistumissopimuksiin, joiden tavoitteena on suoraan tai välillisesti, yksinään tai yhdistettyinä osapuolten määräysvallassa oleviin muihin tekijöihin:

a) vahvistaa hinnat myytäessä tuotteita kolmansille lukuun ottamatta välittömiltä asiakkailta yhteisen jakelun yhteydessä perittävien hintojen vahvistamista;

b) rajoittaa tuotantoa tai myyntiä, lukuun ottamatta

   i) tuotteiden määrää koskevia sopimusmääräyksiä yksipuolisten tai vastavuoroisten erikoistumissopimusten yhteydessä tai kapasiteetin ja tuotantomäärän asettamista yhteistä tuotantoa koskevan sopimuksen yhteydessä; ja

   ii) myyntitavoitteiden asettamista yhteisen jakelun yhteydessä; tai

c) jakaa markkinat tai asiakkaat.

5 artikla

Markkinaosuusrajan soveltaminen

Edellä 3 artiklassa säädettyä markkinaosuusrajaa sovellettaessa noudatetaan seuraavia sääntöjä:

a) markkinaosuus lasketaan markkinoilla toteutuneen myynnin arvon pohjalta; jos myynnin arvosta ei ole saatavissa tietoja, osapuolten markkinaosuuden määrittämisessä voidaan käyttää arvioita, jotka perustuvat muihin markkinoita koskeviin luotettaviin tietoihin, mukaan lukien markkinoilla toteutuneet myyntimäärät;

b) markkinaosuus lasketaan edellistä kalenterivuotta koskevien tietojen perusteella;

c) edellä 1 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan e alakohdassa tarkoitettujen yritysten markkinaosuus jaetaan tasan niiden yritysten kesken, joilla on mainitun alakohdan a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

d) jos 3 artiklassa tarkoitettu markkinaosuus on alun perin enintään 20 prosenttia mutta myöhemmin nousee tämän tason yläpuolelle ylittämättä kuitenkaan 25:tä prosenttia, 2 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltaminen jatkuu kaksi peräkkäistä kalenterivuotta sen vuoden jälkeen, jolloin 20 prosentin markkinaosuusraja ensimmäisen kerran ylittyi;

e) jos 3 artiklassa tarkoitettu markkinaosuus on alun perin enintään 20 prosenttia mutta myöhemmin nousee yli 25 prosentin, 2 artiklassa säädetyn poikkeuksen soveltaminen jatkuu yhden kalenterivuoden ajan sen vuoden jälkeen, jolloin 25 prosentin taso ensimmäisen kerran ylittyi;

f) edellä d ja e alakohdan mukaista etua ei saa yhdistää siten, että kahden kalenterivuoden pituinen jakso ylittyy.

6 artikla

Siirtymäkausi

Perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa vahvistettua kieltoa ei sovelleta 1 päivän tammikuuta 2011 ja 31 päivän joulukuuta 2012 välisenä aikana sellaisiin sopimuksiin, jotka eivät täytä tämän asetuksen mukaisia poikkeuksen edellytyksiä, mutta jotka täyttävät asetuksessa (EY) N:o 2658/2000 säädetyn poikkeuksen edellytykset ja ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2010.

7 artikla

Voimassaoloaika

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

Sen voimassaolo päättyy 31 päivänä joulukuuta 2022.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 14 päivänä joulukuuta 2010.

Komission puolesta
José Manuel BARROSO
Puheenjohtaja